

Opgroeien samen met boeken

Meestal ontwikkelen de hersenen van kinderen zich zonder dat je je hier als ouder bewust van bent. Maar door een medische oorzaak kunnen hersenen soms extra kwetsbaar zijn. Bijvoorbeeld na een hersenschudding of hersenkneuzing door een val of een verkeersongeluk. Maar er zijn ook andere oorzaken, zoals vroeg geboren zijn, cerebrale parese (CP), een hersentumor, hersenvliesontsteking of een andere ziekte van de hersenen. Soms is schade aan het brein meteen merkbaar, soms komen de gevolgen pas jaren later aan het licht en soms merk je er nooit meer iets van.

Als de hersenen van je kind kwetsbaar zijn, is aandacht geven en contact maken extra belangrijk. Door samen te spelen, met een boekje bezig te zijn, tegen je kind te praten en liedjes te zingen, kan je op een leuke manier de ontwikkeling van je kind stimuleren, spelenderwijs zonder dat het je veel moeite kost.

De tips die in deze hand-out worden gegeven zijn voor alle kinderen goed. Maar bij kinderen waarvan de hersenen extra kwetsbaar zijn kunnen handvatten bij (voor)lezen nog belangrijker zijn.

Algemene tips:

- Kinderen waarvan de hersenen kwetsbaar zijn hebben soms wat meer tijd nodig om informatie te verwerken. Spreek daarom op een rustige toon en geef je kind de tijd om antwoord te geven op een vraag. Soms weet je kind het antwoord wel, maar heeft het net wat meer tijd nodig om te antwoorden.
- Kinderen waarvan de hersenen kwetsbaar zijn, hebben soms net wat meer moeite om visuele informatie te verwerken. Dus dan kunnen boekjes met duidelijke voorstellingen en niet de drukke pagina's fijn zijn voor je kind.
- Sluit aan bij je kind. Ga op zoek, bijvoorbeeld in de Bibliotheek, naar boeken waar jouw kind interesse in heeft. Vaak kan je kind dan de aandacht beter vasthouden en hebben jullie samen meer plezier!
- De hersenen van je kind ontwikkelen het meest als je – op een interactieve wijze - samen een boek leest. Hieronder staan diverse tips hoe je dit kan doen.
-

Tips voor het lezen met een baby

- Heel jonge baby's kunnen geboeid naar een plaatje kijken met zwart-witcontrasten en grafische, herhalende patronen. Deze stimuleren de waarneming. Gebruik babyboekjes die geheel in zwart-wit zijn uitgevoerd of die voorzien zijn van een enkele steunkleur. Hoe 'lees' je nou zo'n boekje met je baby? Kijk hiervoor op [Speelsbrein: Spel - Zwart wit kijken](#).
- Oudere baby's vinden het al leuk om samen plaatjes te kijken in een boekje. Kies boeken met heldere en duidelijke foto's of plaatjes. Wijs bijvoorbeeld een plaatje aan en benoem het voorwerp. Of vraag om het voorwerp of dier te zoeken.

Boekentips voor jouw baby

- *Baby ziet... Kijkboek met spiegeltje* (Standaard)

- *Hey baby, kijk!* (Laura van Bouchout & Eva Mouton, Davidsfonds/Infodok)
- *In de dierentuin* (Bora-reeks, Deborah van de Leijgraaf, Ploegsma)
- *Mijn tuin* van Marion Billet (Clavis)
- *Milo ziet de wereld in zwart-wit* (Rowena Blyth, Oogappel)

Tips voor het lezen met een dreumes of peuter

Elke keer dat je voorleest stimuleer je de ontwikkeling van de hersenen, dus probeer elke dag samen te lezen.

- Kies boeken uit die je kind leuk vindt
- Kies boeken die voor jou prettig lezen of waarbij je makkelijk kunt vertellen
- Jonge kinderen hebben een korte aandachtspanne. Begin met een paar minuten lezen en maak dit moment steeds wat langer
- Als je samen een boek interactief leest, leert je kind het meest

Al gauw zal je kind lezen als iets leuks gaan ervaren! Het wordt een ritueel en een vast patroon in de dag.

Wat kun je uitproberen?

- Lees hetzelfde verhaal steeds weer. De herhaling zal helpen bij het aanleren van taalvaardigheden en stimuleert het geheugen. Meestal vindt je kind dit heel leuk!
- Zorg dat je spreektempo iets lager is dan gewoonlijk. Kinderen kunnen dan de woorden in een zin en de klanken in een woord beter onderscheiden. Tempo verlagen is vaak heel belangrijk als de hersen van je kind kwetsbaar zijn.
- Korte teksten vergen minder van de concentratie; illustraties in felle kleuren kunnen helpen om de aandacht vast te houden.
- Kies boeken met rijmpjes of liedjes. Klap mee op het ritme van de tekst en moedig je kind aan mee te klappen. Naarmate je kind zich verder ontwikkelt kun je vragen woorden in te vullen in de tekst ('Twinkel twinkel kleine ster. Ik zie jou al van heel ...').

Voor interactie:

- Reageer op wat jouw kind aanwijst of ziet in het boek, bijvoorbeeld een kat. Herhaal wat het zegt of wijs het plaatje van de kat daarna ook aan. Herhaal en geef net wat meer informatie: 'Ja dat is een kat' – 'Kijk hij heeft een hele mooie staart'.
- Herhaal zinnen/woorden zo nu en dan, dat mag in net een andere zin. Bijvoorbeeld: 'Kleine Beer huppelde voorop... Kijk, daar huppelt Kleine Beer, voorop!'
- Verbeter je kind niet als het een woord niet helemaal goed zegt. Herhaal wat hij of zij heeft gezegd, maar dan op de juiste manier.
- Het helpt als kinderen het gezicht van hun ouders kunnen zien. Een andere positie t.o.v. elkaar is dan nodig; bijvoorbeeld half naast elkaar, kind met rug tegen armleuning of kind andersom op schoot zodat ouder en kind elkaar recht aankijken. Het boek kun je dan 'op de kop' lezen (dan kan je kind de plaatjes ook zien).
- Gezichtsexpressies. Kinderen kunnen heel veel informatie halen en leren van de gezichtsexpressie van hun ouders. Is iets vrolijk, verdrietig, angstig of is er iemand boos? Kijk dan zelf ook blij, bang of boos.
- Wijs afbeeldingen aan en praat erover ('Kijk nou naar die rare ezel!').
- Je kan ook een spel spelen door je kind te vragen bepaalde afbeeldingen te zoeken: 'Waar zit de kat?'
- Praat over dingen uit het verhaal die van toepassing zijn op het dagelijkse leven van de kind: 'Die beer draagt ook een blauwe pyjama net als jij!'
- Stel jouw kind vragen over het verhaal: 'Verstopt dat konijn zich?'. Als je merkt dat je kind de simpele vragen kan beantwoorden, kun je wat moeilijker vragen gaan stellen: 'Wat denk je dat er nu zal gebeuren?'

- Soms reageren kinderen verlegen of boos op (veel) vragen. Merk dan zelf iets op over plaatjes, zonder dat je aan je kind een vraag stelt: 'Nou ja zeg, die jongen heeft helemaal geen schoenen aan!'. Als je even wacht, komt een kind soms vanzelf met een opmerking. Je hebt soms tijd nodig om een goede balans te vinden tussen zelf praten en het praten van je kind, tussen vragen stellen, opmerkingen maken en afwachten of stil zijn. Kijk goed naar welk effect je vragen of opmerkingen over het boek op je kind hebben. Vindt hij het vervelend of spoor je hem juist aan? Heeft hij meer tijd nodig om te verwerken wat je zegt?

Boekentips voor jouw dreumes

- *De wolf heeft honger* van Agnese Baruzzi (De Vier Windstreken)
- *Ebbie* (meerdere deeltjes, Marjet Huiberts/ ill. Milja Praagman, Gottmer)
- *Ik voel me...* (Xavier Deneux, oogappel)
- *Kiekeboe!* van Giuliano Ferri (De Vier Windstreken)
- *Krak-krak, wie is daar?* van Tristan Mory (Oogappel)
- *Muis* (meerdere delen) van Lucy Cousins (Leopold)
- *Van wie zijn deze billen* van Thorsten Saleina (Veltman Uitgevers)
- *Waar is iedereen?* van Charly Delwart (Oogappel)

Boekentips voor jouw peuter

- *Mijn eerste boek vol patronen* (Bobby George Kim Boyoun, Oogappel)
- *Aap op straat* (Leo Timmers, Querido)
- *Pip en Posy* (meerdere delen, Axel Scheffler, Gottmer)
- *Kleine Muis* (meerdere delen, Petr Horáček, Lemniscaat)
- *Kleuren* (John J. Reiss, Rubinstein)
- *Misschien...* (Chris Haughton, Gottmer)
- *Rupsje Nooitgenoeg* van Eric Carle (Gottmer)

Lezen stimuleren bij kleuters en schoolgaande kinderen

Soms kan een kind door opgelopen letsel aan de hersenen net wat minder lezen dan voorheen. Juist dan help je het kind om voor te lezen. Of lees samen steeds kleine stukjes uit een boek. Als start kunnen boeken voor kinderen met dyslexie – met minder tekst en met grotere letters hierbij ook helpend zijn. Als je regelmatig leest samen met je kind en het leesmoment ook nog eens aanvult met knuffelen en spelen, dan koppelt je kind boeken al snel aan een leuke tijd samen. Probeer elke dag te blijven lezen met je kind. Kies voor boeken die aanspreken en afgestemd zijn op het taalniveau van het kind. Ook voor oudere kinderen stimuleert voorlezen de hersenontwikkeling!

Wat kun je uitproberen?

- Praat met je kind over het verhaal ('Hee kijk, de ballon is weg. Waar zou de ballon naartoe gevlogen zijn?').
- Leg moeilijke woorden kort uit, door een voorbeeld te geven of door een verband te leggen met een ervaring van je kind ('Jip is jaloers op Janneke. Hij wil ook graag een medaille hebben... Jij was gisteren ook jaloers, weet je nog? Toen je die mooie trui van Casper zag.')
- Help je kind met klanken van de letters (bijv. wijs naar de afbeelding van de slang en vraag dan 'Wat voor geluid maakt de slang?'). Naarmate je kind zich verder ontwikkelt, kun je moeilijker vragen stellen (bijv. wijs naar de afbeelding van de bal en vraag dan 'Met welke klank begint het woord 'bal'?')
- Speel klank/geluid spelletjes met jouw kind. Maak lijstjes van woorden die rijmen ('bal', 'val') of die beginnen met dezelfde klank ('mama', 'mand').
- Soms reageren kinderen verlegen of boos op (veel) vragen. Merk dan zelf iets op over plaatjes, zonder dat je aan je kind een vraag stelt ('Nou ja zeg, die jongen heeft helemaal geen schoenen aan!'). Als je even wacht, komt een kind soms vanzelf met een opmerking. Je hebt soms tijd nodig om een goede balans te vinden tussen zelf praten en het praten van je

kind, tussen vragen stellen, opmerkingen maken en afwachten of stil zijn. Kijk goed naar welk effect je vragen of opmerkingen over het boek op je kind hebben. Vindt het het vervelend of spoor je het juist aan? Heeft het meer tijd nodig om te verwerken wat je zegt?

Boekentips voor kleuter of schoolgaand kind

- *Alfabet* van Charlotte Dematons (Hoogland & Van Klaveren)
- *De gele ballon en Nederland* van Charlotte Dematons (Lemniscaat)
- *De Gruffalo* van Julia Donaldson & J. Donaldson (Lemniscaat)
- *Het kleurenmonster* van Anna Llenas (De Vier Windstreken)
- *Kikker en Pad* van Arnold Lobel (diverse delen, Ploegsma)
- *Kikker* van Max Velthuis (diverse delen, Leopold)
- *Met de bus* van Marianne Dubuc (Querido)
- *Vos en Haas* van Sylvia Vanden Heede Thé Tjong-Khing (diverse delen, Lannoo)
- *Waar is de taart?* van The Tjong Khing (Lannoo)

Meer boekentips

- Boekstart.nl

Kijk ook bij

- [Blinde en slechthorende kinderen](#)
- [Kinderen met spraak- en taalproblemen](#)

Meer informatie over kinderen met kwetsbare hersenen voor ouders

- *Het hele brein, het hele kind* (Daniel J. Siegel en Tina Payna Bryson, Scriptum Books)
- [Het Speelsbrein doe-boek](#) (Marleen van der Wees, Breindok)
Brein in aanbouw (Marneta Viegas, Uitgeverij Ankhhermes)

Websites over kinderen met kwetsbare hersenen

- [Speelsbrein](#): help je kind vaardigheden te ontwikkelen met leuke spelletjes